

конкретних проектів, які можуть бути цікавими для потенційних інвесторів, з можливістю реалізації в інтересах окремих підприємств чи асоціацій, в інтересах розвитку регіону в цілому. Такі проекти повинні формуватися виходячи зі стратегічних цілей розвитку регіонів, вибраних критеріїв якості та обмежень технологічного, організаційного, соціального, фінансового характеру, що виражають інтереси всіх учасників проекту.

Ефективність управління стійкістю розвитку регіональної економіки визначається також встановленням міжрегіональних зв'язків для подолання, зокрема, диспропорцій регіонального розвитку. Застосований системний підхід до оцінювання ефективності управління стійкістю розвитку регіональної економіки у цьому контексті дозволяє визначати узгоджені міжрегіональні оптимальні значення показників стійкості. При цьому стимулюється створення механізмів реалізації і контролю за досягненням стратегічних регіональних цілей, контролю ефективності використання природних, фінансових ресурсів на різних ієрархічних рівнях.

Визначені вище напрямки структурних змін в управлінні стійкістю розвитку регіональної економіки дозволять поступово покращити кількісні та якісні показники соціально-економічного розвитку регіонів, реалізувати поставлені стратегічні цілі при відносно стабільних зовнішніх умовах забезпечити адаптацію їх функціонування у контексті інтеграції в європейські структури.

Висновки. Отже, розроблено систему підтримки прийняття рішень щодо управління стійкістю розвитку регіональної економіки, що передбачає визначення конкретних на-

прямків соціально-економічного розвитку регіонів внаслідок перегляду загальної стратегії управління, визначення нових стратегічних цілей, пріоритетів. Ефективність управлінського рішення забезпечується достовірністю і точністю результатів реалізації моделі, виявлення проблемних ланок у модельованій системі, а також чинників позитивного і негативного впливу з урахуванням взаємозв'язків між елементами системи. Досягнення оптимальних значень окремих показників стійкості є передумовою запобігання виникненню та розвитку кризових процесів в системі управління стійкістю розвитку регіональної економіки.

1. Герасимчук З. В. Регіональна стратегія сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації / З. В. Герасимчук. – Луцьк: Надстир'я, 2001. – 526 с.
2. Сталый розвиток регіонів України: монографія / за ред. М. З. Згуровського. – К.: НТУУ «КПІ», 2009. – 197 с.
3. Моделирование устойчивого развития регионов: Монография / Под общей ред. Кизима Н. А. – Х.: «ИНЖЭК», 2010. – 180 с.
4. Кондіус І. С. Прогнозування стійкого розвитку регіону. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Спеціальність 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Луцьк, 2008. – 24 с.
5. Новікова О. Ф. Сталый розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: монографія / О. Ф. Новікова, В. П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки промсті. – Донецьк, 2012. – 534 с.
6. Пурський О. І. Соціально-економічний моніторинг як фактор стабільного і збалансованого розвитку регіону / О. І. Пурський, І. О. Мороз, О. І. Моїсеєнко // Бізнес Інформ. – 2012. – № 6. – С. 39-41.
7. Інституційні фактори стійкого розвитку регіональних соціально-економічних систем: монографія / В. П. Решетило, Г. В. Стадник, І. А. Островський та ін.; за заг. ред. В. П. Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 241 с.
8. Зайченко Ю. П. Основи проектування інтелектуальних систем / Ю. П. Зайченко. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 352 с.

Зварич І. Т., Зварич О. І.

РЕГІОН У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН

Висвітлюється проблематика позиціонування регіону у сучасній системі міжнародних конкурентних відносин.

Ключові слова: регіон, конкуренція, глобалізація, регіоналізація, міжнародні конкурентні відносини, регіональна економічна політика.

Вступ. Поняття *конкуренції* є одним із базових в економічній теорії. Його початкове

значення як мікроекономічної категорії (стосовно товарів, підприємств, галузей, ринків), а також критерію якісної характеристики ринкових стосунків мікроекономічних структур і формування відповідної типології ринків у подальшому було поширене на макроекономічні суб'єкти та їхні зв'язки. Тому її слід розглядати як міждисциплінарну категорію, що знаходить відображення не лише у мікро- і ма-

кроекономічних теоріях, а й у таких наукових дисциплінах зі змішаним методологічним апаратом, як регіональна економіка, економічна географія та економіка світового господарства, у низці прикладних дисциплін тощо. У сучасних умовах глобалізації й лібералізації відносин між країнами і регіонами у їхній основі, з одного боку, позиціонується боротьба за перспективні ринки та залучення різних факторів виробництва, а з іншого – взаємовигідні співробітництво і партнерство з метою забезпечення конкурентоспроможності у глобальних масштабах. Ці, здавалось би, протирічливі, але, тим не менше, взаємодоповнюючі одна одну тенденції, що зазвичай розглядаються як похідні конкурентних стосунків між країнами та регіонами, вимагають детального і різностороннього дослідження. Насамперед тому, що їхній розвиток визначає сучасну відтворювальну структуру світової, національних та багато у чому – також регіональних економік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та мета цієї статті. *Вивчення конкуренції й конкурентоспроможності* завжди відіграло важливу роль у різних економічних теоріях. Перші ґрунтовні розробки з цієї проблематики відносяться ще до часів розквіту *школи меркантилізму* (Т. Мен, Дж. Стюарт, У. Петті та ін.). При цьому найбільш глибоке і системне з'ясування сутності конкуренції та конкурентних стосунків знайшло своє відображення у рамках *класичної й неокласичної економічних шкіл*. Цим питанням присвячені роботи таких всесвітньо відомих класиків, як той же Дж. Стюарт, Дж. Мілль, У. Сеніор, Ж. Б. Сей, Т. Мелоус, А. Маршалл, П. Самуельсон, Дж. Б. Кларк, Е. Чемберлін, Дж. Робінсон та низки інших. Дослідження проблем конкуренції на мезо- і мікрорівнях посідає вагомe місце й у рамках *класичних і неотехнологічних теорій міжнародної торгівлі* (А. Сміт, Д. Рікардо, Б. Улін, Е. Хекшер, Р. Вернон, М. Познер, Б. Балласа та ін.). Вивченню окремих питань конкурентоспроможності держав і регіонів у контексті формування та розвитку політико-економічної структури міжнародного господарства присвячені праці ряду авторів *геополітичних теорій і концепцій*, серед яких варто виділити Ф. фон Ратцеля, Р. Челлена, Ф. Наумана, Х. Маккіндера, К. Хаусхофера, Н. Спайкмена, С. Коена й інших.

Досить суттєвий доробок у формування теорії конкуренції та дослідження чинників конкурентоспроможності територій здійснили

й автори *класичних (штандортних) теорій розміщення і просторової організації господарства*, у тому числі І. Г. фон Тюнен, В. Лаунхардт, В. Кристаллер, М. Вебер, Дж. Пік, Ф. А. Феттер, Т. Паландер, Г. Хоттеллінг, А. Лернер та інші. Велику увагу міжрегіональній конкуренції й забезпеченню конкурентоспроможності регіону приділили також розробники *теорій регіонального розвитку* У. Айзард, Б. Айсхайм, А. Андерсен, Дж. Беккатіні, Ж. Б. Будвіль, Н. Гросжан, А. Ізаксен, П. Кругман, Х. Лусо, Б.-А. Лундвіл, А. Льош, Дж. Манцинен, Дж. Маркусен, Дж. Мей, Ф. Перру, М. Піоре, Е. Райнерт, Х. Річардсон, П. Ромер, Дж. Фрідман, К. Фрімен, Т. Хагерстранд, П. Хачет, Й. Шумпетер та інші. Не менш вагомi напрямки у дослідженні *конкуренції й конкурентних стосунків у цілому, міжрегіональної конкуренції в умовах глобалізації, концепцій ланцюжків доданої вартості, кластерних та інших прикладних теорій* належать М. Ернайту, Б. Гарретту, Дж. Даннінгу, Г. Джереффі, Р. Кампінські, Ф. Котлеру, М. Лоренцу, П. Маскеллу, М. Портеру, С. Резенфельду, М. Сімагуті, М. Сторперу, Д. Хамфрі, Е. Шмітцу й іншим [1-26].

Ведучи мову про сучасних закордонних авторів, які зробили найбільш помітний внесок у дослідження міжрегіональної конкуренції, слід зауважити, що більшість із них є послідовниками двох відомих наукових шкіл. По-перше, американської, у якій привертається увага до просторових і відтворювальних аспектів конкуренції території (зокрема, й до формування та розбудови регіональних кластерів й ланцюжків доданої вартості). І, по-друге, до європейської, у рамках якої прийнято виділяти британську (надає більшого значення просторово-територіальному напрямку конкуренції) та скандинавську (із акцентом на інституціональних й інноваційних чинниках і механізмах підвищення конкурентоспроможності території). *Щодо розвитку національної школи теорії конкуренції та конкурентоспроможності*, то можна стверджувати, що вона перебуває на стадії активного формування. Її теоретико-методологічну базу складають по суті розробки колишньої радянської, а також вітчизняної шкіл економічної географії й регіоналістики. До них потрібно віднести передовсім *концепції територіально-виробничих комплексів, енерговиробничих циклів і економічного районування, засновані на використанні просторово-часового та відтворювального методоло-*

гічних підходів. Це надає можливість деяким дослідникам розглядати сучасну українську, як і, до речі, російську школи територіальної конкуренції деякою мірою правонаступниками радянської. Отже, аналіз поглядів на позиціонування регіону у системі міжнародних конкурентних відносин є досить актуальним, що і стало *метою цієї статті*.

Виклад основного матеріалу. Початок активного вивчення *міжрегіональної конкуренції* пов'язують із виникненням в останні декілька десятиліть у рамках регіональної економіки значної кількості нових теоретичних і прикладних розробок, які присвячені дослідженню якісної модифікації ролі та функцій регіональних суб'єктів у світовому і національному відтворенні. Процес глобалізації, який торкається не лише національних, а й галузевих ринків, призводить до посилення конкуренції не тільки між окремими товарами та їхніми виробниками, а й між країнами та їх територіально обособленими суб'єктами – регіонами, висуваючи перед ними все більш високі вимоги до їхньої конкурентоспроможності. Прагнення мікро- і макроекономічних утворень створювати стійкі конкурентні переваги в умовах надвисокої динаміки змін у зовнішньому середовищі призводить до суттєвих структурних перетворень у ринкових стосунках та виникнення у результаті цього нових процесів й інституційних структур. На рівні підприємств і галузей (мікрорівні) – це процеси міжкорпоративної інтеграції та інтернаціоналізації виробництва, якими зумовлюється формування вертикально- і горизонтально інтегрованих утворень, різного роду стратегічних альянсів, а також галузевих та мікрокорпоративних асоціацій, котрі активно захищають і лобіюють інтереси своїх учасників. На рівні держав (макрорівні) – це регіональні інтеграційні процеси, які призводять до формування регіональних об'єднань країн, укладення різних преференційних торговельно-економічних угод. При цьому економічну інтернаціоналізацію на мікро- та макрорівнях логічно розглядати, з одного боку, як результат глобалізації, а з іншого – як процеси, котрі певним чином їй протидіють і спрямовуються на розширення взаємовигідного співробітництва обмеженого кола суб'єктів задля отримання довгострокових конкурентних переваг.

Особливе місце серед цих відносно нових тенденцій у змінах структури економічних стосунків належить процесу *мезорегіоналіза-*

ції. Основними його учасниками є окремі регіони держав, які в умовах глобалізації стають все більш активними і самостійними учасниками економічних відносин. Із цих позицій мезорегіоналізацію логічно розглядати як процес, який сприяє “втягуванню” національної економіки у систему світогосподарських зв'язків. Зрозуміло, що така нова роль регіонів у масштабах світової економіки суттєво впливає на форми та інструменти конкуренції, призводить по суті до утворення особливої її форми – *міжрегіональної конкуренції*. А вона своєю чергою висуває й нові вимоги до конкурентоспроможності самого регіону як повноправного об'єкта глобального ринку. При цьому міжрегіональна конкуренція відіграє важливу роль щодо країни в цілому. У результаті такого перенесення співробітництва та ресурсів на субнаціональний рівень у неї з'являється можливість “вбудуватись” у глобальні ланцюжки добавленої вартості, отримавши достатній стимул для розвитку своєї економіки, як і також підвищення *національної конкурентоспроможності*.

Важливо особливо наголосити, що *міжрегіональна конкуренція* – відносно нове економічне явище, котре певною мірою є результатом глобалізації та супроводжується кардинальною зміною функцій і ролі регіону у світовому та національних відтворювальних процесах, виникненням значного числа нових, глобальних за характером і масштабами дій та чинників, які здійснюють вплив на його розвиток. Отже, вона є новою, виключно цікавою й важливою, але разом з тим і доволі складною предметною сферою досліджень регіональної економіки. Означена складність полягає у тому, що її вивчення спричиняє необхідність використання саме міждисциплінарного підходу до застосування особливих методологій та методичного апарату, формування спеціалізованої теорії міжрегіональної конкуренції. Своєю чергою для цього потрібні змістовні аналіз і систематизація різних наукових теорій та концепцій у сфері мікро-, макро- і регіональної (мезо) економіки з позицій ідентифікації їхнього внеску у теорію, яка формується. А це доволі складні та комплексні завдання теоретико-методологічного характеру, що підтверджується й усім змістом напрацьованих у цьому контексті як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. У практичному ж аспекті дослідження такої сутності, особливостей та рушійних сил міжрегіональної конкуренції ма-

ють важливе значення з точки зору розробки ефективних механізмів підвищення конкурентоздатності регіону. При цьому, розглядаючи її передусім як складову *глобальної (геоекономічної) конкуренції*, такими інструментами повинні забезпечуватись його конкурентні стосунки не стільки на національному (у порівнянні з іншими регіонами певної держави), а насамперед на глобальному рівні. В умовах високої динаміки змін у зовнішньому середовищі та швидкого розвитку міжрегіональної конкуренції (як у контексті виникнення нових специфічних форм конкурентних стосунків, так і у аспекті зростання числа їхніх учасників) управління конкурентоспроможністю регіону має здійснюватись на *системних засадах*. А це уможлиблюється шляхом розробки та реалізації такої економічної політики, котра спрямовується як на її підвищення, підтримку, так і на посилення його конкурентних переваг.

Відзначимо також, що сама ж міжрегіональна конкуренція все більшою мірою набуває характеру *монополістичної*, передовсім через те, що конкурентоспроможність регіону визначається головним чином його здатністю створювати на своїй території найунікальніші поєднання різноманітних факторів виробництва, зовнішнього та внутрішнього середовищ, які у кінцевому підсумку трансформуються в унікальні пропозиції для його партнерів. Така її особливість накладає певний відбиток на інструменти управління регіональним розвитком, у тому числі на діючі моделі *регіональної економічної політики* [2,7]. У такому випадку її ефективність буде визначатись здатністю ініціювати зміни у регіоні (у його відтворювальній, просторовій і соціальній структурах), котрі своєю чергою дають змогу забезпечувати подібні унікальні поєднання факторів виробництва, внутрішнього та зовнішнього середовищ, трансформувати їх у конкурентні переваги і унікальні пропозиції для їхніх потенційних клієнтів. Ця вимога до ефективності регіональної економічної політики, орієнтованої на підвищення конкурентоспроможності регіону, надає підстави стверджувати, що вона має *структурний характер*. Для прикладу, у кризових умовах її слід орієнтувати не тільки на стабілізацію ситуації у його соціально-економічній та культурній сферах, а й на ініціювання таких структурних змін, які б дозволяли йому перейти на якісно новий етап свого розвитку, на впровадження моделі, орієнтованої на лідерство. А це можливо тільки через до-

сягнення унікальних поєднань факторів виробництва, котрі б забезпечували стійкі конкурентні переваги регіону перед іншими. Саме ці обставини і вже охарактеризовані ключові особливості міжрегіональної конкуренції визначають передумови ефективності управління його соціально-економічним та культурним розвитком у сучасних умовах, коли він є не лише територіально обособленим (автономним) суб'єктом національної економіки, але й повноправним учасником *міжнародних економічних стосунків*.

Висновки. Результуючи певний підсумок дослідження сутності сучасної конкуренції макроекономічних суб'єктів (держав і регіонів), на основі аналізу широкої джерельної бази можна прийти до логічного висновку, що конкурентні відносини є найбільш значимою формою економічних саме в умовах переважаючого у світовій економічній системі капіталістичного способу виробництва, а також відкритості ринку. При цьому передумовою для їх розвитку є значне число економічних суб'єктів, кожен із яких володіє власними інтересами (котрі не завжди співпадають із інтересами інших), а також широка різноманітність форм та способів їхньої взаємодії. На підставі цього можна зробити висновок, що *конкурентні відносини є не тільки особливою формою економічних, а й важливим мотивуючим чинником для суб'єкта, який до них вступає*. Поряд з цим за наслідками дослідження сутнісних характеристик конкуренції є можливість запропонувати способи систематизації підходів до виділення різних її видів, в основу яких покласти три таких критерії – предмет, суб'єкт та механізми (тобто, рушійні сили) конкуренції. При цьому *конкурентні відносини між територіями (як і у розрізі більшості галузей та товарних ринків) вибудовуються на основі моделі монополістичної конкуренції*, надаючи потенційним клієнтам (окремим індивідам і компаніям) широкий вибір у рамках їхньої сфери діяльності (спеціалізації). Такий висновок має ключове значення у методологічному плані дослідження їхньої конкуренції, обґрунтовуючи саму доцільність застосування тих методологічних підходів та методичних інструментів, які є характерними для мікроекономічних теорій, теорій та концепцій неокласичного синтезу.

Водночас, на відміну від конкуренції, котра розглядається як феномен абсолютний, поняття конкурентоспроможності є відносним

(тобто об'єкт чи суб'єкт можуть бути конкурентоспроможними лише щодо інших, причому у дискретний період часу). Із цієї ключової позиції *конкурентоспроможність можна розглядати як деяку властивість (або їхню сукупність) об'єкта, котра може бути реалізована (або – ні) на практиці*. Враховуючи таку її сутнісну особливість, можна зробити висновок і щодо значення управлінського чинника (або “організаційного потенціалу”) у її створенні та підтриманні в управлінні регіоном. Тобто, конкурентоспроможність території більшою мірою визначається не наявністю об'єктивно існуючих чинників і передумов (назвемо їх первинними), а саме якістю управлінської діяльності та високим “організаційним потенціалом”, котрі й надають змогу створювати на їхніх основі вторинні чинники й передумови для розвитку території, стійкі конкурентні переваги, якими передовсім і визначається позиціонування регіону у системі міжнародних економічних відносин.

1. Айзард Уолтер. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах / У. Айзард. – М.: Прогресс, 1966. – 660 с.; Айзард Уолтер. Некоторые направления регионального развития и сотрудничества и некоторые вопросы в региональной науке, не имеющие ответов / У. Айзард // Региональное развитие и сотрудничество, 1998. – № 1-2. – С. 40-52.

2. Balassa B. Tariff Reductions and Trade Manufactures among the Industrial Countries / B. Balassa // American Economic Review. – Vob. – P. 466.

3. Vernon R. Storm over the Multinationals: The Real Issues / R. Vernon. – Harvard UP, Cambridge (Mass.), 1977.

4. Гаррет Б. Стратегические альянсы / Б. Гаррет, П. Дюссож; пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 332 с. – (Серия: Менеджмент для лидера).

5. Dunning J. H. The globalization of business: the challenge of the 1990 s. / J. H. Dunning. – New-York: Routledge, 1993. – 467 p.

6. Enright M. J. Why Clusters are the Way to Win the Game? / M. J. Enright // World Link, No 5, July-August, 1992. – P. 24-25.

7. Каплински Р. Распространение положительного опыта влияния глобализации. Какие выводы можно сделать на основании анализа цепочки накопления стоимости? / Рафаэль Каплински // Пер. с англ. [текст]: Препринт WP5/2002/03. – М.: ГУ ВШЭ, 2002. – 68 с. – (Сер. “Новая экономика – Новое общество – Новое государство”); Каплински Рафаэль. Распространение положительного влияния глобализации: анализ “цепочек” приращения стоимости / Рафаэль Каплински // Вопросы экономики, 2003. – № 10. – С. 4-26; Kaplinsky R. Spreading the gains from globalization: What can be Learned from value chain analysis? / R. Kaplinsky. – IDS Working Paper No. 110, 2000. – 37 p.

8. Кларк Джон Бейтс. Распределение богатства / Джон Бейтс Кларк. – М.: Изд-во “Телиус АРВ”, 2000. – 368 с. – (Классики экономической науки – XX век).

9. Krugman P. R. / Increasing Returns and Economic Geography // Krugman P. R. – NBER Working paper series, Working paper No. 3275, March 1990. – 35 p.; Krugman P. Geography and Trade / Paul Krugman. – Cambridge: The MIT Press, 1992; Krugman P. R. Globalization and Inequality of Nations. – P. R. Krugman, A. Venables. – NBER Working paper series, Working paper No. 5098, April 1995. – 45 p.; Krugman P. Empirical Evidence on the Trade Theories: The Current State of Play / Paul Krugman // In: New Trade Theories, CEPR Conference Report, London [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hec.unil.ch/mbullhat/Empirtrade/#adjustment>; Krugman P. The Self-Organizing Economy / Paul Krugman. – Cambridge: Blackwell Publishers, 1996; Кругман П. Международная экономика: теория и политика / 5-е изд. П. Кругман, М. Обстфельд. – СПб.: Питер, 2005. – 832 с.

10. Макиндер Хелфорд Дж. Географическая ось истории / Хелфорд Дж. Макиндер // Полис. – 1995. – № 4. – С. 160-166.

11. Маршалл А. Основы экономической науки / А. Маршалл. – М.: Эксмо, 2008. – 832 с. – (Антология экономической мысли).

12. Markusen A. Sticky Places in Slippery Space: A Typology of Industrial Districts / A. Markusen // Economic Geography, Vol. 72, Issue 3, July 1996. – P. 293-313; From Defense to Development? International Perspectives on Realizing the Peace Dividend / by DiGiovanna, Sean M.; Markusen, Ann. Publsher “Taylor and Francis”. Series: Routledge Studies in Defence and Peace Economics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moscowbooks.ru/ebooks/en/book/en/book.asp?ean=9780203300664>.

13. Портер Майкл Э. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / Майкл Э. Портер. – М.: Международные отношения, 1993. – 896 с. Портер М. Э. Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / Майкл Э. Портер; пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 715 с. Портер М. Э. Конкуренция / Майкл Э. Портер; пер. с англ. Пелявского О. Л., Уриханяна А. П., Усенко Е. Л. и др.; под ред. Заболотского Я. В., Иванова М. С., Казаряна К. П. и др. – М.: Вильямс, 2006. – 496 с.

14. Ратцель Ф. Народоведение (Антропогеография) / Ф. Ратцель // Геополитика: Хрестоматия / Сост. Б. А. Исаев. – СПб.: Питер, 2007. – С. 10-15. Ратцель Ф. Политическая география (в изложении Л. Синицкого) / Ф. Ратцель // Геополитика: Хрестоматия / Сост. Б. А. Исаев. – СПб.: Питер, 2007. – С. 15-36.

15. Риккардо Давид. Начала политической экономики и налогового обложения. Избранное / Давид Риккардо. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с. – (Антология экономической мысли).

16. Richardson H. W. Regional Growth Theory / H. W. Richardson. – London, 1973.

17. Roberts B. National and Regional corporate spatial structure / D. Roberts, A. Murray // The Annals of Regional Science, 2002. – V. 36.

18. Робинсон Дж. В. Экономическая теория несовершенной конкуренции / Джоан В. Робинсон. – М.: Прогресс, 1986. – 472 с. – (Серия: Экономическая мысль Запада).

19. Romer P. Human Capital and Growth: Theory and Evidence / P. Romer. – NBER Working paper series, Working paper No. 3173, November 1989. – 49 p.; Ромер П. Новая теория экономического роста / Пол Ромер // Connect!, 1996. – № 5.

20. Самуэльсон П. Экономика. 18-е изд., перераб. и доп. // Фомичев В. И. – М.: ИНФРА – М, 2001. – 44 с.
21. Симагути М. Эпоха системных инноваций. В поисках новой парадигмы маркетинга / М. Симагути, пер. с япон. – М.: Издательство “Секрет фирмы”, 2006. – 247 с. – (Бизнес по-Японски).
22. Смит Адам. Исследования о природе и причинах богатства народов / Адам Смит. – М.: Эксмо, 2009. – 960 с. – (Антология экономической мысли).
23. Fredann J. Urbanization Planning and National Development / J. Fredann. – Beverly Hills, London, 1973.
24. Хачет П. Производственный анализ в экономической географии / Хачет Питер // Пер. с англ. В. М. Хофмана, Ю. В. Медведкова. – М.: Прогресс, 1998. – 392 с.
25. Чемберлин Эдвард Х. Теория монополитической конкуренции: реориентация теории стоимости / Эдвард Х. Чемберлин. – пер. с англ. Лейкина Э. Г., Розовского Л. Я. – М.: Экономика, 1996. – 351 с.
26. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер; предисл. В. С. Автономова. – М.: Эксмо, 2007. – 864 с. – (Антология экономической мысли).
27. Зварич І. Т. Державне регулювання економічного зростання: інститути, механізми, інфраструктура (регіональний зріз). Навч. посіб. – К.: Вид-во “Артек”, 2009. – 406 с.

The article highlights the problems of positioning of the region in the system of international competitive relations.

Key words: region, competition, globalization, regionalization, international competitive relations, regional economic policy.

УДК 352.1

Монастирський Г. Л., Стефінін В. В.

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГРОМАД: МОДЕРІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА ПАРАДИГМА

Визначено виклики економічного розвитку, які зумовлюють особливості побудови моделі управління розвитком громад. Запропоновано підхід щодо структуризації управлінських функцій на первинному територіальному рівні. Обґрунтовано, що результативність заходів, спрямованих на удосконалення адміністративно-територіального устрою, можлива лише за умови застосування в процесі управління комплексним розвитком громад підходу, який би базувався на принципах муніципального менеджменту, що успішно застосовуються в країнах Європейського Союзу.

Ключові слова: громада, муніципальне управління, муніципальний менеджмент, місцеве самоврядування, адміністративно-територіальна реформа, ресурси місцевого розвитку, функції муніципального управління.

I. Вступ. Завжди дискусійним є питання, на чому має базуватись побудова моделі управління. В традиційній системі державного управління, вона базується на конституційних зобов'язаннях, які розподілені за гілками і рівнями влади. Але оскільки вони сформовані на основі політичних, а не економічних рішень, інституціалізуються через повноваження, то побудована модель не завжди оперативна і своєчасно реагує на проблеми економічного розвитку, які формуються в тому чи іншому

утворенні. Як наслідок, нерозв'язаність багатьох економічних проблем, повільність прийняття управлінських рішень, їх неадекватність викликам економічного розвитку.

З урахуванням необхідності формування надійного підґрунтя макроекономічного розвитку, основу якого складатиме економічний і соціальний розвиток громад (що будуть утворені в процесі адміністративно-територіальної реформи), особливо актуальною є проблема побудова моделі управління їх розвитком.

Проблемі формування моделі управління територій різного рівня присвятили свої праці В. Авер'янов, Г. Атаманчук, Ж. Ведель, Б. Гурне, Г. Кунц, Г. Райт, Б. Кравченко, В. Кравченко, С. О'Доннел, Е. Чеппелз. Однак, вказані дослідження стосуються або загальних принципів функціонування органів державної влади, або розглядають місцеве самоврядування з позиції застосування норм права.

II. Постановка завдання. Теоретико-методологічний вакуум в сфері управління розвитком громад окреслив мету даного дослідження: визначити виклики економічного розвитку, які зумовлюють особливості побудови моделі управління розвитком громад, зокрема щодо структуризації управлінських функцій на первинному територіальному рівні.

III. Результати. В Україні на 1 січня 2015 року нараховувалось 11519 територіальних спільнот базового рівня, які в світовій прак-